

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УПРАВЛІННІ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

Зміст процесу регулювання регіонального розвитку зеленого туризму складають відносини суб'єктів господарювання, населення та органів управління стосовно рішення соціальних, економічних, екологічних та інших проблем розвитку регіону. У кожного суб'єкта господарювання та управління є свої цілі і переваги, деякі з них виявляються конкурентними чи суперечливими. Крім того, слід відзначити нерівноправність суб'єктів і як наслідок одержання прибутків одними у збиток іншим, що створює передумови для виникнення соціально-економічних конфліктів.

Важлива роль в управлінні регіональним розвитком зеленого туризму належить функціонуючим у сфері туристичного підприємництва різним формам інтеграції за участю органів місцевого самоврядування, об'єднанням туристичних фірм зі своїм туристичним продуктом, автоперевізниками, страховими компаніями, банками, готельними комплексами, зеленими садибами, екскурсійними агентствами й іншими підприємствами.

Зелений сільський туризм є один з видів малого бізнесу, який піднімає роль краєзнавства, створює життєве середовище, що наближене до природи. Сільський зелений туризм – явище багатостороннє. Один з його аспектів (враховуючи сучасний стан соціально-економічного розвитку країни) – соціальний. Тому сільський зелений туризм слід розглядати як один з засобів диверсифікації джерел прибутків сільського населення, як компонент комплексного розвитку сільських територій та сільської інфраструктури, а також як один з факторів стратегії подолання бідності в сільській місцевості. Саме тому в країнах, що розвиваються, сільський зелений туризм активно підтримується та заохочується державою, доступ до діяльності в цій сфері максимально спрощений. Суб'єкти, які надають послуги в цій сфері, отримують усілякі преференції, у т.ч. і податкові [1].

Другий аспект міститься в отриманні додаткових можливостей для популяризації української культури, розповсюдження знань та інформації про історичні, природні, етнографічні особливості України, яка є основою для визнання сільського туризму суспільно цінною та корисною сферою відносин, яка заслуговує на всебічну підтримку з боку держави.

Пріоритетність розвитку сільського зеленого туризму в усіх регіонах України зумовлена такими обставинами:

1. Розвиток сільського зеленого туризму стимулює мале підприємництво, важливе для оздоровлення економіки аграрних районів країни.

2. Регіони України володіють малоосвоєним рекреаційним потенціалом, що потребує пошуку альтернативних та ефективних стимулів для його раціонального використання у відпочинково-туристичних цілях.

3. Створення та розвиток агорекреаційного сервісу вирішує низку напружених соціальних проблем багатьох регіонів, зокрема, масового безробіття, закордонного заробітчанства, складного соціального клімату тощо.

4. Збережена етнокультурна самобутність історичних країв нашої держави виступає ексклюзивною, міжнародно-туристичною, конкурентною перевагою, що дозволить Україні бути серед основних осередків розвитку сільського туризму в Європі.

Враховуючи вище зазначені аспекти проаналізуємо особливості регіонального управління та регулювання зеленим туризмом на засадах посилення інтеграційних процесів. Під інтеграцією розуміється встановлення таких взаємовідносин між підприємствами, які забезпечують довгострокове зближення генеральних цілей підприємств, що інтегруються, й надають підприємствам такі переваги: зниження рівня невизначеності у постачанні та збуті, обмеження конкуренції, спрощення впровадження технологічних новацій, зниження витратків. В основі інтеграції лежить принцип об'єднання власності, ресурсів, сфер діяльності. Організаційні форми інтеграції різноманітні і залежать від національної та регіональної специфіки. Але попри велику різноманітність форм об'єднань, головними розбіжностями є відносини власності та виробнича й контрактна кооперація.

Однією з форм інтеграції в зеленому туризмі може бути регіональне туристичне товариство (РТТ) – добровільне об'єднання зацікавлених осіб, створене з метою координації діяльності учасників, забезпечення захисту їхніх прав, інтересів у державних і інших органах, загальній реалізації різноманітних програм і проєктів щодо розвитку туристичної галузі й розподілу прибутку, отриманої від їхнього здійснення [2].

Регіональні туристичні товариства зеленого туризму сприяють формуванню ринку туристичних послуг; вдосконаленню інфраструктури й розвитку міжнародного й внутрішнього зеленого туризму; організації й ліцензуванню підприємницької діяльності в галузі внутрішнього й міжнародного туризму тощо. На територіях регіонів зі значним зосередженням земель рекреаційного призначення доцільним є створення окремих господарських комплексів, рекреаційних парків, спеціальних (вільних) економічних зон.

Окрім сприяння управлінню регіональним розвитком зеленого туризму, створення таких територіально-господарських утворень також сприятиме подоланню депресивного характеру регіональної економіки, стимулюватиме структурні перетворення, активізує підприємницьку діяльність, пом'якшить проблеми зайнятості. Це також може бути умовою підвищення життєвого рівня населення, залучення інвестицій, нарощування експорту, поживлення інноваційної діяльності, підвищення ефективності використання ресурсів.

Організаційними формами управління регіональним розвитком зеленого туризму можуть виступати маркетингові консорціуми, конгломерати, громадські організації при навчальних закладах, які готувлять фахівців з туризму, об'єднання, створені з метою просування конкретного туристичного продукту, туристсько-інформаційні центри. Об'єднання зусиль дозволить не тільки забезпечити високий рівень обслуговування, широкий діапазон рекреаційних послуг, а й раціональне використання рекреаційних ресурсів і земель, узгодження заходів по їхній охороні, відновленню й підвищенню рекреаційної привабливості, що обумовить ріст конкурентоспроможності регіональної економіки. Передача земельних ділянок суб'єктам господарювання може здійснюватися на умовах оренди, концесії, субконтрактування або франчайзинга [2].

Можливості застосування концесій в українській економіці розглядаються в контексті впровадження системи делегованого керування, що сьогодні поширена в багатьох країнах миру. Використання приватних джерел фінансування дасть можливість реалізувати проекти розвитку зеленого, сільського, етнічного туризму, поновлення санаторно-курортної бази тощо. Цьому ж буде сприяти наявність платоспроможного попиту й можливість виставляти рахунки за виконані роботи й надані послуги на беззбитковому рівні. Останні дві умови є найбільш принциповими для приватних інвесторів.

Найпоширенішими й найефективнішими й найменш ризиковими формами інтеграції на ринку туристичних послуг XXI століття є стратегічні альянси та франчайзинг. Члени альянсів зберігають свою економічну незалежність лише в тих напрямках, де не здійснюється співпраця. На відміну від мереж й готельних кооперацій стратегічні альянси є об'єднаннями незалежних туристичних підприємств, але вони об'єднуються за всіма параметрами, а не за де якими, як кооперативи і їхньою метою є формування та досягнення, головним чином, стратегічних цілей щодо прибутку, зростання, збільшення обсягів та розширення сегментів ринку, створення конкурентних переваг.

Поява такого типу інтеграції, як стратегічні альянси, пояснюється такими причинами: заповнення прогалів в існуючих ринках та технологічній базі; переведення надлишкової виробничої потужності в прибуток; зниження ризиків і видатків, пов'язаних з виходом на новий ринок туристичних послуг; прискорення розробки й початку виробництва нової продукції й послуг; економія на масштабах виробництва послуг; подолання законодавчих, митних і торгових бар'єрів; збільшення діапазону операцій; зниження видатків при скороченні операцій [3].

Об'єднання в стратегічні альянси, мережі та застосування франчайзингу є ефективними формами організації управління регіональним розвитком галузі туризму та його регулювання. Врахування специфічних особливостей інтеграційних процесів є передумовою їх успішної реалізації у туризмі. Визначено взаємозв'язок особливостей інтеграційних процесів та проблем організації управління інтегрованими утвореннями. Орієнтація на особливості інтеграційних процесів у туризмі в подальшому дозволить розробляти дієві

механізми управління інтегрованими утвореннями та регулювання їх регіонального розвитку.

Використані джерела:

1. Мармуль Л.О., Лаврега Г.Р. Пріоритети інвестиційного забезпечення сталого розвитку сільських територій. *Науковий економічний журнал «Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу»*. Вип. 2(46)2019. С. 19-22.
2. Marchenko O., Nikolaevich O. Mechanisms of the improvement of the management of the innovation development in the field of tourism. Institutional Basis of National Security Providing Sectors Innovation Development: monograph / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, PhD in Economics V. Omelyanenko. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2018. 263 p. (P. 132-149).
3. Ihnatenko Mykola, Antoshkin Vadym, Postol Anatoliy, Hurbyk Yurii and Runcheva Nataliia. Features of the content and implementation of innovation and investment projects for the development of enterprises in the field of rural green tourism. *International Journal of Management (IJM)*. Volume 11, Issue 3, March 2020, pp. 304-315.

Столярова В.В.,
доктор філософії в галузі економіки і фінансів,
Інститут фізичної економіки ім. С.А. Подолінського,
м. Київ

БЮДЖЕТНИЙ ФЕДЕРАЛІЗМ У СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО ВІДТВОРЕННЯ

У загальному плані формування регіональної політики держави та регіональних стратегій і програм повинно базуватись на теорії і методології регіонально відтворення, а не на положеннях загальнонаціонального і галузевого відтворення у територіальному аспекті. Але саме такий непродуктивний підхід був реалізований в аналітичних частинах Державних стратегій регіонального розвитку України на періоди 2015 та 2020 рр.

Структурно-відтворювальний підхід до розгляду положень теорії і методології регіонального відтворення базується на класифікації територіальних процесів відтворення, насамперед, органічних складових матеріальної бази соціальної сфери: житлово-комунальне господарство, освіта, охорона здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення, культура і мистецтво, засоби масової інформації, фізична культура і спорт.

Наступним етапом класифікації процесів відтворення є: об'єкти зв'язку, телекомунікацій та інформації; виробничої та дорожньо-транспортної інфраструктури; охорони навколишнього природного середовища; забезпечення комплексного і раціонального природокористування.

Головне при цьому – визначення завершеності натурально-речового і вартісного кругообігу цих процесів на регіональному та місцевому рівнях.